

THE MAKING OF EMBLEMATIC MURDERS

Violence against women in Turkish and Swedish media

ÅSA ELDÉN

Keywords

Emblematic cases, femicide, feminists, interaction, media, politicians, Sweden, Turkey

Abstract

This article analyses how the murder of women, femicide, is framed and understood in today's media landscape in Turkey. In focus stands the interaction between three actors on the media arena: feminists, the media and politicians, and the process through which these actors shape stories about gendered violence. During the last few years, Turkey has witnessed a growing media visibility of gendered violence, mainly reflected in news reporting and discussions about murders of women. A feminist understanding of violence in which individual cases are linked rather than isolated was partly picked up by the media, and some cases became emblematic: generalised as a concern for other cases and important for how violence against women was framed. Through these cases not only women's groups but also the media itself raised demands for state responsibility and state intervention in the struggle to end violence against women. The state saw the urge to respond and show engagement.

The overall aim of the article is to explore whether media stories about murders of women that have reached an emblematic status in a given context close down or open up for public discussion. The article intends to give a deepened theoretical understanding of emblematic cases by asking whether they open up for stories in which new patterns and linkages are given space, or if they close down an issue and promote only one type of narrative in the public discussion about violence. For this purpose, the article also turns to the Swedish arena and the public discussions about honour related violence.

”Mäns kärlek dödar tre kvinnor varje dag”, protesterar en grupp kvinnor från kampanjen *Vi revolterar mot mord på kvinnor* under firandet av Istanbul som Europas kulturhuvudstad 2010. Åsa Eldén undersöker konstruktioner av våld mot kvinnor i interaktionen mellan media, politiker och feminister i Turkiet, och drar paralleller till den svenska debatten om hedersmord.

NÄR MORD BLIR EMBLEMATISKA

Våld mot kvinnor i turkisk och svensk media

ÅSA ELDÉN

Förra årets internationella kvinnodag i Turkiet: längs Istiklal Caddesi, huvudgatan på den europeiska sidan av Istanbul, ligger brottsplats-siluetter med mördade kvinnors namn, ålder och den antagna orsaken till mordet. Mitt på gatan sänder stadsdelen Beyoğlu borgmästare sitt budskap via banderoller: *Det finns ingen ursäkt för våld* (Kadına şiddetin bahanesi yoktur), och står värd för en utställning med tidningsklipp om mord på kvinnor. En annan av Istanbuls stadsdelar lanserar tillsammans med Social- och familjeministeriet kampanjen *8 mars 8 kvinnor* (8 Mart 8 Kadın), där kändisar sminkats för att se ut som mördade kvinnor vid ögonblicket för sin död, kvinnor som alla var kända genom media. Och enligt mediarapporter från CEDAW-mötet i New York framställer dåvarande social- och familjeministern Fatma Şahin Turkiet som en internationell förebild i kampen mot våld mot kvinnor (*Radikal* 8 mars 2013).

Det är ingen tvekan om att våld mot kvinnor är en fråga som intagit en central plats i det turkiska offentliga samtalet. Under de senaste åren har media i Turkiet varit en arena där könsrelaterat våld, särskilt i form av mäns våld mot kvinnor, i hög grad varit synligt i nyheter såväl som i engagerade och återkommande diskussioner. I forskningsprojekten *Gendered Violence in the Turkish Media* och *The Media and the Women's Movement in Turkey* har jag, tillsammans med Berna Ekal, studerat förstaelser av könat våld i media i Turkiet 2010-2013.¹ Med en feministisk utgångspunkt har vi analyserat våld mot kvinnor som ett uttryck

för kopplingar mellan kön och våld, och som ett upprätthållande av maktrelationer. För att förstå betydelsen av könat våld i en specifik kontext relaterar vi det till kulturellt accepterade normer för män och maskulinitet, kvinnor och femininitet (jämför Lundgren 2005). I projektet har vi analyserat interaktionen mellan olika aktörer på den mediala arenan och den process genom vilken dessa aktörer skapar berättelser om våld mot kvinnor i mediatexter, offentliga händelser och intervjuer.

I denna artikel tar jag avstamp i slutsatserna från ovan nämnda projekt (Eldén 2011, 2012; Eldén och Ekal 2014; Eldén och Ekal kommande) och lyfter fram analysen av något vi ser som centralt i skapandet av berättelser om könat våld på den turkiska mediaarenan: mord på kvinnor som fått en betydelse långt utöver berättelsen om en individs öde. Vi kallar dem *emblematiska fall*. Med det avses mediaberättelser som generaliseras genom att relateras till andra fall av mord och våld, och som får betydelse för hur ett socialt fenomen, i det här fallet våld mot kvinnor, definieras och förstås. Min ambition är att föra analysen ett steg vidare genom att vidareutveckla förståelsen av mord på kvinnor som just emblematiska fall.

Artikeln övergripande syfte är att undersöka huruvida mediaberättelser om mord på kvinnor som ges en emblematisks status *öppnar upp* för att tänka nytt och se samband, motsägelser och spänningar i en specifik kontext, eller om de snarare determinerar ett socialt fenomen och *stänger en fråga* (jämför Bennett och Lawrence 1995; Kitzinger 2004). Min utgångspunkt är

interaktionen mellan olika turkiska aktörer och de turkiska mediala berättelserna om könat våld. I syfte att fördjupa förståelsen av hur emblematisks fall kan öppna respektive stänga ett samtal relaterar jag också till mitt tidigare forskningsfält: svenska diskurser om hedersrelaterat våld (Eldén 2003; Eldén och Westerstrand 2004; Eldén 2010). Jag gör en djupanalys av mediaberättelser om två mord som fått emblematisks status i en turkisk respektive svensk kontext. Eftersom dessa emblematisks fall är mord på (biologiska) kvinnor, är den form av könat våld som studeras i denna artikel våld mot kvinnor.

Artikeln startar i en kort redogörelse för projektets metodologiska och teoretiska utgångspunkter där interaktionen mellan tre olika aktörer på den mediala arenan står i fokus: feminister, journalister och politiker. Därefter följer en kort bakgrund till den nutida kvinnorörelsen och det offentliga samtalet om mäns våld i Turkiet. Jag beskriver hur turkisk media under de senaste åren berättat om våld mot kvinnor, särskilt mord på kvinnor, och visar hur mordfall kopplas samman som just "mord på kvinnor". Därigenom ingår de i ett könat mönster. Här för jag resonemanget vidare mot artikeln fokus: den process genom vilka mediala berättelser om mord på kvinnor blir emblematisks fall, i turkisk och i svensk media.

Interaktion på den mediala arenan: feminister, journalister och politiker

I projekten har vi studerat hur frågan om våld mot kvinnor gestaltas, förstås och diskuteras på dagens turkiska mediaarena. Utgångspunkten är att media utgör en arena

för interaktion och för (åter)skapande av olika förståelser av könsrelaterat våld; en social praktik där olika – ibland kontrasterande, ibland överlappande – förståelser bryts mot varandra (jämför Ginsburg et al 2002). Vi förstår samtalet om könat våld på den mediala arenan både utifrån att det speglar dominerande förståelser av detta våld, och att det rymmer motförståelser, förhandlingar och strider kring begrepp och fenomen (Cucklanz och Moorti 2009).

I ett tidigt skede av vår forskning kom interaktionen mellan media, kvinno- och hbtq-rörelsen/aktivism och politiker att bli viktig för att förstå den process genom vilken frågan om könat våld tog plats på den mediala arenan. Vi har därmed studerat vad Bennett och Lawrence (1995: 38) kallar "the tangled processes of cultural communication" i vilken olika aktörer är inblandade och där förståelser växer fram i interaktionen mellan dessa, snarare än att se media som en plats där olika ideologiska antaganden presenteras och diskuteras. Med interaktionen mellan olika aktörer i fokus följer ett sammanhållande av den klassiska mediala treenigheten: produktion, text och publik. Vi har utgått från att dessa aspekter är intrikat sammanlänkade i skapandet av mening (van Zoonen 1999) och i den "Stuart Hallska" mediaforskningsstraditionens anda har vi studerat olika aspekter av mediakommunikation (*encoding/decoding*) som delar i en helhet (Hall 1971/1983). När vi exempelvis deltagit i en aktion, samlat rapporter och diskussioner om aktionen från media, och pratat med aktivister och journalister om densamma, har det knappast varit fruktbart att separera dessa

aspekter från varandra. Istället har vi analyserat dem som överlappande arenor där diskussioner och förhandlingar ständigt pågår om hur frågan om könat våld ska förstås.

Med utgångspunkt i interaktionen mellan olika aktörer och den process där dessa skapar mediala berättelser om könat våld har projektet haft en bred etnografisk ansats. Vi har deltagit i och samtalat med personer involverade i aktioner, demonstrationer, konferenser och andra offentliga händelser, och studerat hur dessa har rapporterats och diskuterats i media. Med några av dessa personer, och med många andra, har vi gjort kvalitativa intervjuer (sammanlagt 45 transkriberade intervjuer). Våra informanter är journalister i mainstream och alternativ media, kvinno- och hbtq-aktivister, jurister och akademiker, varav de senare i flera fall också definierat sig som aktivister. Den tredje huvudsakliga aktörskategorin – politiker – har vi inte intervjuat; deras aktörskap på den mediala arenan kommer till uttryck när de själva använder media för att föra fram ett budskap.

När vi har sökt informanter har en ledstjärna varit just interaktion: aktörer som befunnit sig på de "platser" (i diskursiv, inte geografisk bemärkelse) där kvinno-/hbtq-rörelsen och media möts. Dessa platser visade sig vara mer mångfacetterade än vi föreställt oss, finnas på olika nivåer och vara av olika karaktär. Interaktionen mellan media och aktivister fanns exempelvis i feministiska/homoaktivistiska media watchgrupper, i aktioner/kampanjer med syfte att få medial uppmärksamhet, i alternativ media inom och utanför kvinnorörelsen,

i initiativ inom mainstream-media, och i personliga kontakter mellan kvinnoaktivister och journalister eller individer som definierar sig som både och (Eldén och Ekal 2014).

Redan innan republiken Turkiet officiellt utropades 1923, fanns enskilda och grupper av kvinnor som uppmärksammade kvinnors rättigheter.

Vi har också systematiskt (13 dags-tidningar i fem tvåveckorsperioder 2011 och 2012) och strategiskt (med utgångspunkt i ett specifikt fall/händelse/diskussion/kampanj mellan september 2010 och mars 2013) samlat och analyserat nyheter och kolumner, framförallt (men inte uteslutande) från tryckt media och särskilt nationellt distribuerade dagstidningar. De tidningar vi samlat är valda utifrån upplaga (statistik hämtad från *Medyatava* 2014) och utifrån att de täcker ett brett spektrum av politiska och religiösa positioner (höger, vänster, oberoende, kurdisk, islamistisk, sekulär, nära eller i opposition med regeringen) och typer av tidningar ("seriösa" och "skandalpress"). Det strategiska urvalet följer fallen/diskussionerna, och är därför bredare. Här har exempelvis den oberoende nättidningen *bianet* varit viktig både för att samla material och identifiera relevanta fall och diskussioner.

Även om de mediaformer som har mest spridning och diskuteras flitigast i dagens Turkiet sannolikt är TV och sociala media, spelar tidningar en viktig roll när det gäller

att sätta agendan för det offentliga samtalet och definiera vilka ämnen som är värda en fördjupad diskussion (jämför Özcan 2009). Historiskt har tidningar varit centrala i det moderniseringsprojekt som Mustafa Kemal Atatürk startade med etablerandet av republiken Turkiet i slutet av 1920-talet, bland annat för att sprida budskapet om kvinnors roller som moderna mödrar, makor och medborgare (se till exempel Sirman 1989; Saktanber 1995; Özyürek 2006).

Fortfarande, vilket varit viktigt i vår studie, är tidningar den mediaform som politiker ofta relaterar till, och då inte minst till kolumnister som med sin relativt självständiga roll är centrala aktörer i det offentliga samtalet (Finkel 2000; Intervju med journalist 16 april 2011). Tilläggas ska dock att i Turkiet, som ligger långt ner på internationella listor över yttrandefrihet (Reportrar utan gränser 2014) och där journalister ständigt löper risk att avskedas och fängslas, är självständigheten relativ med såväl yttre som inre censur. Detta samtidigt som många tar stora risker för att värna yttrandefriheten.

Feminism och mäns våld i Turkiet: personliga berättelser om det politiska

Redan innan republiken Turkiet officiellt utropades 1923, i det senottomanska riket, fanns enskilda och grupper av kvinnor som uppmärksammade kvinnors rättigheter på olika sätt. Likt den västerländska första vågens feminism var detta framförallt kvinnor ur högre samhällsskikt. Flera av de kvinnoorganisationer som bildades i början av 1900-talet var välgörenhetsorganisationer vars publikationer framförallt behandlade

traditionella ämnen som hälsa och mode (Sirman 1989). Här började dock en feministisk agenda formuleras genom politiska artiklar, som exempelvis behandlade avsaknaden av kvinnor i den nya era av frihet som präglade samhällsdiskussionen efter första världskriget, men som också framförde kritik av diskriminering av kvinnor i muslimsk familjelag (Sirman 1989; Tekeli 1995).

Uptakten till den moderna kvinnorörelsen i Turkiet som samlat kvinnor på bred front, dateras ofta till 1980-talet och specifikt till två demonstrationer 1987 (Sirman 1989; Arat 1994; Tekeli 1995). I Istanbul demonstrerade kvinnor i protest mot hur en domstol använt ett ordspråk till en mans fördel: "Låt aldrig en kvinnas rygg vara utan en käpp, eller hennes livmoder utan en unge" (Tekeli 2006: 195), och i Ankara på mors dag demonstrerade kvinnor under devisen "du älskar din mamma men slår din fru" (Sirman 1989: 17).

Alltsedan dess har kampen mot våld varit central i den feministiska rörelsen i Turkiet (Sirman 1989). Där exempelvis den svenska kvinnorörelsen genom historien i stor utsträckning fokuserat på kvinnors rätt till arbete och med de frågor som kopplas till detta (barnomsorg, allmän välfärd etcetera) (Eduards 2002; Enander et al 2013) har den feministiska kampen i Turkiet varit nära förbunden med kvinnors rätt till ett liv fritt från mäns våld. Och där frågan om mäns våld mot kvinnor i en svensk kontext framförallt drivits av en kvinnojour rörelse som inte självklart stått i kvinnorörelsens centrum (Enander et al 2013), har våld varit kärnan i den breda turkiska kvinnorörelsens krav om kvinnors rättigheter. Den kvinnojour rörelse vi känner i Sverige och västvärlden finns inte i Turkiet; bara ett fåtal feministiska jurer existerar/har existerat, och istället har feminister krävt att staten tar sitt ansvar för att skydda våldsutsatta kvinnor (Ekal 2011).

Att kvinnojour rörelsen och därmed mäns våld mot kvinnor inte haft en självklar plats i den svenska kvinnorörelsen kan också ses i ljuset av ett svenskt ideal om jämställdhet och samförstånd mellan könen, ett ideal som kvinnojourer med sin blotta närvaro utmanar (jämför Eduards 2007). Män och kvinnor har i ett svenskt politiskt samtal inte setts som en konfliktlinje, och separatistiska sammanhang som kvinnojourer har betraktats med misstanke (Eduards 2002; Eduards 2007; Enander et al 2013). Turkiska feminister har däremot genom åren inte behövt förhålla sig till den självbild av nära-nog-uppnådd jämställdhet på samma sätt som svenska feminister (Lundgren och Westerstrand 2005; Eduards 2007; Wendt 2012). Att våld är en del av mäns, kvinnors och barns vardag och ett omfattande samhällsproblem är därför inte en lika hotande tanke i Turkiet som i Sverige.

När kvinnorörelsen i Turkiet har arbetat för synliggörande och erkännande av mäns våld mot kvinnor som ett socialt, och framförallt politiskt problem, har personliga berättelser, bilder på personer, och personers namn varit ständigt

närvarande (Baytok 2012; *Sosyalist Feminist Kolektif* 2013). I demonstrationer under den period (2010-2013) som vi studerat, exempelvis i de årliga 8 mars-tågen längs Istanbuls europeiska respektive asiatiska huvudgator, syns alltid plakat med bilder av mördade kvinnor. Här finns fall som fått stor medial uppmärksamhet, men också mindre kända. Aktioner och andra former av initiativ tar ofta sin utgångspunkt i konkreta personers utsatthet. När exempelvis det första numret av *Pazartesi* kom ut 1995, som en pionjär bland de moderna feministiska tidningarna/tidskrifterna, var ett medialt uppmärksammat våldtäktsfall den första nyheten och ett fall som engagerade hela redaktionen (Intervju med aktivist/journalist 8 november 2010).

Det finns alltså i Turkiet en historia av kvinnorörelsens konkreta engagemang i enskilda fall och synliggörande av desamma. Det handlar både om att vara en aktiv part i och kunna påverka rättsfall (Baytok 2012) och att skapa uppmärksamhet och bedriva opinion kring en fråga genom enskilda fall som synliggörs genom bilder, namn och berättelser (*Sosyalist Feminist Kolektif* 2013). Som feministisk metod, inte minst för att synliggöra mäns våld mot kvinnor, kan detta kopplas till devisen ”det personliga är politiskt” med rötter i 60- och 70-talens internationella kvinnorörelse. Såväl i aktivism som i feministisk forskning om våld har personliga erfarenheter, om än inte alltid som i de turkiska exemplen med konkreta och namngivna *personer*, varit grunden i en förändrad förståelse av våld: från ett avvikande och individuellt problem till en fråga om kontroll och mäns kulturella,

sociala och politiska makt (se SOU 2004 för en översikt).

När *Socialistiska feministkollektivet* (Sosyalist Feminist Kolektif), en av organisationerna inom nätverket *Istanbuls feministiska kollektiv* (İstanbul Feminist Kolektif), nyligen skrev historien om kampanjen *Vi revolterar mot mord på kvinnor* (Kadın Cinayetlerine Karşı İsyandayız) berättades om fall av mord på kvinnor, många av dem medialt uppmärksammade. De personliga historierna framställdes som sammankopplade med en politisk kampanj. Denna kampanj initierades 2010 i samband med att regeringen publicerade statistik som visade på kraftigt höjda tal av mord på kvinnor, och står i en lång tradition inom turkisk kvinnorörelse att samlas kring en konkret fråga (se till exempel Women for Women’s Human Rights – New Waves 2005). Huvudargumentet denna gång var att visa kvinnors frustration över att lagstiftning och andra politiska initiativ inte ledde till några substantiella förändringar, och krav samlades i devisen ”Mord på kvinnor är politik”. Vid de förberedande mötena fattades beslut om att denna gång skulle ambitionen vara att uppnå största möjliga mediauppmärksamhet (Intervju med aktivist 7 november 2010).

Våld mot kvinnor: från osynlighet till synlighet

I november 2010 genomförde representanter från kampanjen *Vi revolterar mot mord på kvinnor* en aktion på en kvinnokonferens, som arrangerades som en del i firandet av Istanbul som kulturhuvudstad. Under premiärminister Recep Tayyip Erdoğans

inledningstal ställde sig en stolsrad av kvinnor tyst upp, och höll plakat med texten ”Mäns kärlek dödar tre kvinnor varje dag”, och ”Medan du säger att vi inte är jämlika män dödas fler av oss” (det senare syftade på att premiärminister Erdoğan i ett tal strax innan sagt att män och kvinnor ska komplettera varandra istället för att sträva efter jämlikhet). När kvinnorna ställde sig upp med plakat, lämnade samtliga kameror Erdoğan. Medias blickar riktades mot kvinnornas protest, medan vakter visade ut dem (Eldén och Ekal kommande).

Dagen efter rapporterade i stort sett alla de större tidningarna om aktionen. Plakatens texter citerades, aktionen kallades ”kvinnornas protest mot mord på kvinnor” och det berättades om hur premiärminister Erdoğan tvingats avbryta sitt tal. Detta blev upptakten till en stor medial synlighet när det gäller frågan om våld mot kvinnor. I Turkiet, liksom i andra länder, har frågan om synlighet varit central för att få upp mäns våld mot kvinnor på dagordningen som ett samhällsproblem. Ett fenomen som inte syns, kan heller inte definieras som ett problem, och för att uppnå synlighet är förstasida media en central arena (jämför van Zoonen 1992).

Från att mord rapporterats om i notiser på de turkiska tidningarnas ”tredje sida”, återfanns det från hösten 2010 och framåt i allt större utsträckning också på förstasidan. Osynlighet var inte längre en fråga: våld mot kvinnor, framförallt dödligt våld, ”mord på kvinnor”, blev under åren efter 2010 en i hög grad synlig fråga i turkisk media (Eldén och Ekal kommande).

Rapporteringen och diskussionerna

följde å ena sidan ett välkänt mönster som våldsforskning många gånger tidigare identifierat. Våld betraktades som en avvikelse från det ”normala”; det utövas av män och mot kvinnor som på olika sätt skiljer sig

Framförallt dödligt våld, ”mord på kvinnor”, blev under åren efter 2010 en i hög grad synlig fråga i turkisk media.

från ”oss” genom sin kulturella eller sociala tillhörighet eller genom olika typer av individuella avvikelser (jämför nedan och se till exempel Wendt 2002; Lundgren 2012). Mäns arbetslöshet nämndes, vid sidan av exempelvis fattigdom, geografisk plats och/eller psykisk sjukdom (jämför Gencel Bek och Altun 2009). Olika aspekter av kvinnans beteende nämndes, vilket implicit eller explicit gjorde brottet till en fråga om heder eller svartsjuka (jämför Alat 2006; Sirman 2009; Alan Held 2012; Karakuş 2012).

Å andra sidan följde med denna ökade uppmärksamhet också delvis ett nytt sätt att tala om könat våld – just som en fråga om kön. Från att bara ha rapporterats om som enskilda skandaliserade fall, blev de nu ”mord på kvinnor” i formuleringar som ”ytterligare ett mord på en kvinna”, eller ett direkt användande av kampanjens slogan: ”varje dag mördas tre kvinnor”. Också initiativ från alternativ media var en del i detta nya sätt att tala om våld. Exempelvis har sedan 2009 nättidningen *bianet* varje månad publicerat listor på mord och senare även andra former av våld mot kvinnor och barn.

I *bianet*, i kampanjens slogan och så småningom även i mainstreammedias rapportering, framträdde ett mönster. Fallen kopplades samman utifrån att de hade någonting gemensamt; det handlade om mord på kvinnor. Ett mönster, en koppling mellan enskilda och sinsemellan olika fall framträdde: mord på kvinnor blev en fråga om kön, om att män tar sig rätten att bestämma över kvinnors liv och död. Ett könat mönster framträdde och en feministisk logik användes, vilket betydde att våld mot kvinnor inte bara fick en synlighet i media utan också en könad synlighet (Eldén och Ekal kommande).

Ett emblematiskt fall: mordet på Ayşe Paşalı

En tydlig tendens i denna nya synlighet var att vissa fall gavs en uppmärksamhet och sattes in i ett sammanhang som gick långt utöver berättelsen om det enskilda fallet. De blev vad vi kallar *emblematiska fall*. Ett sådant fall var mordet på Ayşe Paşalı (Eldén och Ekal kommande).

Ayşe Paşalı mördades av sin man i december 2010. Efter mordet var mediauppmärksamheten enorm, och den fortsatte under lång tid. Media följde mordrättegången, intervjuade anhöriga och skrev om tiden som föregått mordet. Mordet hade skett under ett pågående rättsfall rörande mannens våld mot Ayşe Paşalı, och det blev uppenbart i rapporteringen att hon hade sökt och nekats myndigheternas skydd (*bianet.org* 21 januari 2011). Media hade, om än i mindre skala, också följt rättegången mot hennes man rörande misshandel, och när hon mördades hade man därför tillgång till förstahandshistorier om och foton på både Ayşe Paşalı och maken.

Enligt en av de kolumnister vi intervjuat var medias tillgång till bilden av hennes blåslagna ansikte en viktig förutsättning för att fallet blev så uppmärksammat som det blev.

Saken var den att efter att hon hade blivit mördad gjorde *Habertürk* en stor fin bild av henne, som visade henne slagen och med ett hjälplöst uttryck. Jag tror att detta, som visuell media, var mycket, mycket viktigt. Hela hennes ansikte var svullet. Plus att killen, hennes man var bredvid henne, och försökte... det var en så bra bild, det var ett så bra ögonblick, att fånga det ögonblicket. Där finns allt (Intervju med kolumnist 2 maj 2011).

Från den bild som kolumnisten beskriver, tillsammans med texten "Ayşe Paşalı-alarm" eller "Våld mot kvinnor", skapade tidningen *Habertürk* en logotyp som användes som illustration till artiklar som handlade om olika former av våld mot kvinnor (vid skrivandet av denna artikel våren 2014 används den fortfarande). Ayşe Paşalis namn användes också i rubriker som "Alla kvinnor är Ayşe Paşalı" (*habertürk.com* 23 februari 2011), "Jag vill inte bli som Ayşe Paşalı" (*sabah.com.tr*

28 mars 2012), eller ”En Ayşe Paşalı-händelse i Ümraniye” (*iha.com.tr* 9 februari 2012). Hennes historia blev därigenom generaliserad: den handlade inte (bara) om en individuell kvinna, utan om kvinnors utsatthet.

Ayşe Paşalı som emblematiskt fall på den turkiska mediaarenan blev en berättelse om en kvinnas liv och död som fick betydelse långt utöver historien om henne själv. Vår förståelse av emblematiska fall ligger i linje med Jenny Kitzingers begrepp ”mediaschabloner” (*media templates*). Mediaschabloner fungerar som redskap för att definiera och ge mening åt nyheter, och de fyller en funktion i skapandet av berättelser om specifika sociala problem (Kitzinger 2004: 54ff; jämför Reimers 2007). Också Lance W Bennett och Regina Lawrence begrepp ”nyhetsikoner” (*news icons*), som en bild/händelse vilken går utöver det ursprungliga fallet, och ”överlever konklusionen i den historia där de[t] först framträdde”, fångar vår förståelse av begreppet (Bennett och Lawrence 1995: 22).

När vi väljer att använda begreppet emblematiska fall, är det för att understryka den personliga karaktären hos en ”mediaschablon” eller ”nyhetsikon”. I de fall vi analyserar, har det betydelse att det inte ”bara” är en händelse eller ett fenomen som beskrivs, utan att det handlar om konkreta personers liv – i dessa fall liv som definieras utifrån att de släckts (Eldén och Ekal kommande).

Berättelsen om Ayşe Paşalı sammankopplades med andra berättelser om kvinnor som utsatts för våld. Hennes namn nämndes i samband med notiser om kvinnor som utsatts för våld, när andra emblematiska fall diskuterades och i samband med nyheter om aktivism, lagstiftning och statliga initiativ eller brist på initiativ. Fallets emblematiska status syntes både genom att det blev ett redskap för journalister att tolka andra fall, och genom att det fick symbolisera fenomenet våld mot kvinnor.

En mördad kvinna bland ”oss”

Utöver medias tillgång till sina egna förstahandshistorier och foton av Ayşe Paşalis blåslagna ansikte och att fallet uppmärksammades under en period när media öppnat för en ny könad förståelse av våld mot kvinnor, finns också andra aspekter som var betydelsefulla i den process genom vilken fallet blev emblematiskt. En av dessa var, med en av de kolumnister vi intervjuat, hennes ”moderna utseende”:

Ayşe Paşalı hade ett modernt utseende. Ofta är kvinnorna, ni vet man vet något om dem först efter att de är döda. De har sina huvuddukar, det är dåliga bilder som media bara vill visa så här ni vet, mycket små. (...) De är fattiga, vanliga människor som utsatts för sin mans våld, och ingen visste något om dem, kanske bara några grannar. Men Ayşe Paşalı hade en historia (...) hon var blond och hon såg modern ut (Intervju med kolumnist 2 maj 2011).

I berättelsen om Ayşe Paşalı var det svårt för media att ty sig till de vanliga förklaringarna till och myterna om vem som utsätts för och vem som utövar våld. Det var svårt att placera förövare eller våldsoffer i särskilda kategorier, hos ”de andra”, bortanför ett ”oss”.

Dicle Koğacıoğlu talar om hur kontraster skapas i diskussioner om hedersvåld i såväl internationell som turkisk media (liksom på andra arenor) (Koğacıoğlu 2004). I väst konstrueras hedersvåld som ett främmande fenomen bland det inhemska ”Öst”, som ställs i kontrast till den västerländska civilisationen. I Turkiet formas motsvarande kontrast kring region och etnicitet (västra versus östra Turkiet, turkiskt versus kurdiskt). Nükhet Sirman kallar denna kontrastering “a power operation that serves to obliterate the fact that women are subjected to the violence of their kin in many different parts of the world” (Sirman 2009: 43). Genom kontrasten skapas en ”särskild” sorts brott, och en ”särskild” identitet som attribueras de inblandade. Hon argumenterar för att “the Turkish society, with its legal apparatus, social services, media and police force applies the discourse the west used to otherize the east, to its own east, the Kurds” (ibid: 42). Med andra ord: i en västerländsk kontext består kontrastens ”andra” sida av invandrare, i Turkiet av kurder.

Men Ayşe Paşalı var varken fattig eller kurd. Hon var blond och hade ett ”modernt utseende”. Hon dolde inte heller det faktum att hon misshandlats utan gjorde vad staten (i alla fall i retoriken) förväntade sig; hon gick till polisen. Hon varken såg ut eller betedde sig som de föreställda ”andra”, utan snarare som ”oss”, och det var svårt att definiera hennes make som avvikande eller onormal (jämför Sirman 2009; Lundgren 2012).

Bilden av Ayşe Paşalıs blåslagna ansikte med det ”moderna utseendet” blev, med Bishnuprija Gosh (2011), en ”ikonisk bild” mättad med symbolik. Gosh talar om hur dessa ikoniska bilder kan förmedla känslor för ett kollektiv. I bilden av Ayşe Paşalı kan dessa känslor för ett kollektiv sägas ha skapats i, och tagit formen av, en process genom vilken hennes öde blev en angelägenhet inte bara för individuella kvinnor som utsatts för våld och deras närstående. Inte heller blev det en angelägenhet bara för kvinnor och män bland ”de andra”. Istället symboliserade mordet på Ayşe Paşalı våldsutsatthet bland ”oss”, ett kollektiv där också ett ”vi” inkluderades.

Mord på kvinnor: statens ansvar

När mord på kvinnor blev ”vår” angelägenhet, öppnade det upp för att ställa krav på ansvarstagande, ett krav som riktades mot den turkiska staten. I Ayşe Paşalıs fall var det uppenbart att myndigheterna, staten, misslyckats med att skydda henne (Eldén och Ekal kommande).

Hon (Ayşe Paşalı) gick till polisen, hon gick till domstolen, hon gjorde allt. De flesta kvinnor som mördas har inte möjlighet att ta dessa steg. Så plötsligt blev det tydligt att gud, den här kvinnan hade problem, hon har skilt sig och hon gick till polisen och domstolen. Men ingen kunde skydda henne. Hon mördades ändå (Intervju med kolumnist 2 maj 2011).

Media började ställa de krav som feminister sedan länge formulerat, och gjorde kraven på statens ansvarstagande att agera mot mäns våld och skydda våldsutsatta kvinnor, till sina egna. Ayşe Paşalı blev en symbol för statens misslyckande, och bilden av hennes blåslagna ansikte blev ett ”mediabevis” för att hon sökt hjälp men inte fått någon. Staten hade en chans att rädda henne, men misslyckades.

Att inkludera statens ansvarstagande i frågor om våld mot kvinnor blev ett vedertaget sätt att rapportera och diskutera. Det fortsatte under lång tid efter mordet på Ayşe Paşalı och poängterades om och om igen i relation till andra nyheter. Statens ansvar stod i fokus både i nyheter som talade om misslyckanden och om framgångar. Nyheter citerade kvinnors egna krav på att skyddas från det våld de utsatts för av män i sin närhet, under rubriker som ”Staten borde ta hand om mig, jag vill inte dö” (*Taraf* 22 november 2011). Och när tidningar istället rapporterade om fall där kvinnor kunnat fly undan våld, stod även här statens ansvar i fokus. ”Nu är kvinnor skyddade” aviserade tidningen *Sabah* i huvudnyheten på förstasidan, med referens till att sju kvinnor under kort tid fått skydd genom att deras män dömts till besöksförbud efter hot (*Sabah* 22 november 2011).

Och staten svarade. I augusti 2012 sändes på turkisk TV en kort informationsfilm (*kamu spotu*) producerad av Social- och familjeministeriet. I denna informationsfilm, skriver tidningen *Habertürk*, ”förklarar departementet kampen mot våld mot kvinnor med referens till Ayşe Paşalı”. Filmen visar hur hon flyr sitt hem och sin mans våld, desperat och med en resväska i handen, och omfamnas av de människor hon möter.

Ministeriet skriver om historien om Ayşe Paşalı och ger den ett lyckligt slut. Budskapet tycks vara att det som hände 2010 inte skulle hända två år senare: de turkiska medborgarna vet hur man ska ta hand om en våldsutsatt kvinna, hon blir inte längre övergiven av myndigheterna. Filmen *kamu spotu* visar styrkan i den emblematiske status Ayşe Paşalı fick. Hennes fall gör den mediala berättelsen om våld mot kvinnor i Turkiet till en berättelse om statens misslyckande. För att ta tillbaka tolkningsföreträdet transformerar den turkiska staten symbolen Ayşe Paşalı: från att symbolisera statens misslyckande, blir hon nu en symbol för dess framgång i kampen mot våld mot kvinnor.

Det är i en process där kvinnorörelsen, media och politiker interagerar som Ayşe Paşalı får en emblematiske status. Den feministiska logik som präglade

kvinnorörelsens kampanjer, enligt vilken mord på kvinnor kopplas samman och könas, plockas upp av media. När media gör våldet till en fråga om kön och politik, öppnar det för att ställa krav på politiker att agera och på staten att ta sitt ansvar. Och det tvingar staten att visa att de tar detta ansvar. Hade sambanden och interaktionen inte funnits där, hade kraften i det emblematiska fallet Ayşe Paşalı knappast blivit så stark. Om underliggande (makt)förhållanden förblir osynliga är det svårt att hävda att våld mot kvinnor är ett problem som en stat måste bekämpa och ta ansvar för.

Att öppna eller stänga mediala samtal

Det emblematiska fallet Ayşe Paşalı, i en kontext där mord på kvinnor kopplats samman och blivit en fråga om kön, öppnade alltså på flera sätt upp samtalet om könsrelaterat våld i turkisk media. Således kan det ses som ett exempel på de aspekter av nyhetsikoner som Bennett och Lawrence (1995) poängterar. Med referens bland annat till Rodney King-fallet (vita polisens misshandel av en afro-amerikansk man inför övervakningskameror i Los Angeles 1991) argumenterar de för att nyhetsikoner fungerar som ett kondenserat drama:

The icon, with its ability to stand alone as an emblematic decisive moment that can be evoked with a simple phrase or visual reference [...], enables reporters to introduce it into the narrative frames of other types of stories. This practice can break down narrative boundaries and open the news to thematic innovation, linkages between otherwise isolated events (Bennett och Lawrence 1995: 26).

Ayşe Paşalı-fallet fungerade just så. Det aktualiserades om och om igen genom enkla referenser i form av hennes namn eller bild, och introducerades i andra fall och i generella berättelser om våld mot kvinnor. Isolerade händelser kopplades till en tematik, ”mord på kvinnor”, och blev en fråga om att kvinnor mördades för att de är kvinnor, en fråga om kön. Det blev ett fall som öppnade upp för att se nytt, tänka kreativt, se samband och framförallt att våga utkräva ansvar: staten ställdes till svars – och såg sig nödgad att svara.

Med avstamp i Bennett och Lawrence (1995) resonemang om nyhetsikoners funktion, argumenterar Jenny Kitzinger för att fall som får en symbolisk status kan verka i en helt annan riktning. Hon introducerar begreppet mediaschabloner:

[...] they are defined by their lack of innovation, their status as received wisdom and by their closure. In other words, far from opening up historical reflection they reify a kind of historical determinism which can filter out dissenting accounts, camouflage conflicting facts and promote one type of narrative (Kitzinger 2004: 72).

Jag vill fortsättningsvis visa att också det som skiljer Kitzingers från Bennett och Lawrence resonemang, betoningen på huruvida fall öppnar eller stänger samtalet om ett socialt fenomen, har bäring för att förstå och fördjupa tolkningen av mediala berättelser om mord på kvinnor. I detta syfte vänder jag blickarna mot en svensk kontext och mot det mest uppmärksammade fallet av dödligt våld mot en kvinna i Sverige: det mediala, och i vidare mening samhällsrelaterade, samtalet som följde efter mordet på Fadime Sahindal i januari 2002.

Mördade kvinnor bland "dem", hos "oss"

Runt sekelskiftet 2000 hade det svenska samtalet om våld i hederns namn just tagit fart. Flera fall av mord eller mordförsök på kvinnor hade uppmärksammats, och hedersmord, hedersvåld, hedersrelaterat våld var begrepp som börjat användas i det svenska offentliga samtalet (se till exempel Eldén 2003; Carbin 2010).

Diskussionerna och debatterna handlade vid denna tid i stor utsträckning om myndigheternas, eller statens om man så vill, misslyckande med att skydda kvinnor mot mäns våld (Carbin 2010). I likhet med Ayşe i Turkiet blev Sara och Pela namn som förknippades med en berättelse om hur myndigheterna känt till hur kvinnor (i Sverige unga kvinnor) utsatts för våld av manliga släktingar (i Sverige pappor, farbröder, bröder och kusiner) men inte lyckats förhindra att de till slut mördades. Tvärtom var myndigheter aktiva i att försätta unga kvinnor i livsfarliga situationer, trots att kvinnorna explicit uttryckte rädsla för att

mördas (jämför Eldén och Westerstrand 2004). Efter att de mördats riktades kritik mot enskilda myndigheter, men framförallt pratade man om hur det svenska samhället måste genomgå en självrannsakan och fråga sig "hur detta kunde hända", här i Sverige där sociala myndigheter har i uppdrag att ta hand om sina medborgare.

Redan efter det första stora uppmärksammade fallet, mordet på Sara i Umeå 1996, kallade dåvarande integrations- och jämställdhetsministrar (Leif Blomberg respektive Ulrika Messing) till krisseminarium om "integration, jämställdhet och våld mot invandrade kvinnor". De initierade också en studie om "villkoren för unga kvinnor med annan etnisk och kulturell bakgrund än majoritetsbefolkningen och som befinner sig i utsatta positioner" för att ta reda på om "generations- och kulturkonflikter" gör att flickor mår dåligt och behöver samhällets hjälp (Invandrarverket 2000: 9f).

Studiens slutsatser var att det finns "kulturella aspekter" såsom "patriarkala mönster" som försvårar de unga kvinnornas liv. Huvudorsaken till deras utsatthet fann man dock inte här utan i sociala problem som utanförskap i det svenska samhället, relationsproblem i familjen eller svåra migrationserfarenheter (Invandrarverket 2000). Dessa förklaringar stämmer väl överens med de förklaringar till våld mot kvinnor som varit framträdande i svensk politik sedan 70-talet, då alkohol fick sällskap av psykiska sjukdomstillstånd och/eller maktlöshet sprungen ur sociala omständigheter som utslagning, dåliga uppväxtvillkor eller en tillfälligt svår livssituation (Wendt Höjer 2002).

Dessa olika förklaringar har gemensamt att orsaken till mäns våld mot kvinnor söks i det som uppfattas som avvikande, och inte normalt (Lundgren 2012). Utgångspunkten är att män som använder våld är annorlunda än andra män, och den centrala frågan blir sålunda varför just dessa, och inte andra, män slår. Våld blir ett marginellt problem som utövas av, och drabbar, särskilda individer. Istället för att ta fasta på det som mest uppenbart förenar olika konkreta fall av mäns våldsutövning mot kvinnor, nämligen att förövarna är män, söker man fragmentariska och företrädesvis individuella förklaringar. Enligt avvikelseperspektivet är det inte intressant att söka förstå våldet genom att koppla det till den svenska kulturens föreställningar om maskulinitet och femininitet, vad män och kvinnor är och bör vara, eller till relationer mellan kön och makt i vårt samhälle (jämför SOU 2004; Lundgren 2012).

På 1990-talet utmanades avvikelseperspektivet i svensk politik. Den reform som kom att kallas Kvinnofridsreformen präglades av ett nytt sätt att tänka, just genom att frågor om hur våldet kan kopplas till kön och makt ställdes och kvinnors erfarenheter av våld stod i fokus (SOU 2004). Detta i kölvattnet av en internationell trend som bland annat innehöll den första FN-deklarationen som behandlade våld mot kvinnor, definierat som ”a manifestation of historically unequal power relations between men and women” (FN 1993).

Om den studie som Blomberg och Messing initierade i stor utsträckning präglades av en avvikelseförståelse av våld, gjorde de

ministrar som några år senare övertog deras poster en annan tolkning av hedersvåld. Då hade ännu ett hedersmord, på Pela Atroshi i Irakiska Kurdistan, fått stor uppmärksamhet och debatten tycktes inte mattas av. Integrationsminister Mona Sahlin och jämställdhetsminister Margareta Winberg, den senare också en av de drivande i Kvinnofridsreformen, argumenterade på DN-debatt 2000 för att mäns våld mot kvinnor, oavsett om det sker ”här” eller ”där”, till syvende och sist handlar om relationen mellan kön och makt (Sahlin och Winberg 2000).

Ministrarna gick i sin debattartikel emot den förståelse av hedersvåld som efter mordet på Sara kommit att dominera nyhetsrapporteringen, där ”kultur” med olika tillhörande led – krockar, kollisioner, konflikter, barriärer – fått förklara våld mot kvinnor med invandrarbakgrund. Bland de experter från olika håll som diskuterade frågan offentligt var förklaringarna inte lika entydiga, och i likhet med Sahlin och Winberg argumenterade flera emot enkla ”kultur”-, och ”kulturkrocks”-förklaringar (Eldén 2003; Larsson och Englund 2004; Ekström 2009; Carbin 2010).

Ett drygt år senare, hösten 2001, berättade Mona Sahlin i en intervju i *Ordfront Magasin* med rubriken ”Sveket mot flickorna” att hon gjort en omsvängning. Hennes tidigare uppfattning, som i artikeln sades vara uttryckt framför allt i Sahlins och Margareta Winbergs debattinlägg, var nu ett svek mot unga invandrarkvinnor. Sahlin riktade kritik mot svenska feminister, inklusive sig själv, för rädslan att kallas rasister när de inte velat se invandrarkvinnors

särskilda utsatthet. Åtgärderna, som hon sa att hon själv varit för feg för att uttrycka, formulerade hon som att: ”i Sverige gäller ett knippe värderingar som det bara är att ställa upp på”, och ”om folk drar sig undan samhället för att slippa anpassa sig måste vi hitta sätt att tvinga in svenska värderingar” (*Ordfront Magasin* 2001).

Ett emblematiskt fall och en hegemonisk förståelse

Några månader därefter, i januari 2002, mördades Fadime Sahindal av sin pappa. Och Mona Sahlins omsvängning blev inte bara hennes, utan kom att gälla hela det svenska offentliga samtalet.

Jag vill hävda att om det är något svenskt fall av våld mot kvinnor som fått en emblematiskt status så är det mordet på Fadime Sahindal. Det var en berättelse om en kvinnas liv och död, som fick betydelse långt utöver den enskilda historien och kopplades samman med andra mord (”Sara, Pela, Fadime”), det blev ett redskap för att definiera och ge mening åt andra berättelser (”unga invandrarkvinnors utsatthet”), och det fyllde en funktion i skapandet av en förståelse för ett specifikt problem (”hedersrelaterat våld”). Händelsen, och inte minst bilden av Fadimes ansikte, överlevde med kraft ”konklusionen i den historia där de[n] först framträdde” (Bennett och Lawrence 1995: 22). Att berättelsen i det här fallet handlade om en person hade stor betydelse för dess emblematiska status. Fadimes liv och öde exponerades i media ner till detaljnivån om vilken sång hon helst lyssnade på.

Liksom i berättelsen om Ayşe Paşalı i Turkiet stod statens, eller med svenskt

språkbruk myndigheternas, ansvar för det inträffade i fokus. Frågan om ”hur detta kunde ske”, nu med tillägget *igen*, efter mordet på Sara och Pela, upprepades om och om igen. För liksom i de två tidigare svenska fallen hade myndigheter i allra högsta grad kännedom om Fadime Sahindals utsatthet. Det fanns tidigare utredningar och domar, och liksom Ayşe hade Fadime strax innan mordet sökt hjälp hos polisen för att hon kände sig hotad. Om turkisk media hade tillgång till förstahandshistorien om Ayşe var så än mer fallet när det

Och Mona Sahlins omsvängning blev inte bara hennes, utan kom att gälla hela det svenska offentliga samtalet.

gällde Fadime: TV-intervjuer, tidningsreportage, tal i riksdagen. Hon hade till och med sagt att hon medvetet sökte mediauppmärksamhet för att hon hoppades att det skulle ge henne skydd.

Den mediala berättelsen om Ayşe Paşalı i Turkiet fick emblematiskt status som en berättelse om dödligt våld mot kvinnor hos ett modernt turkiskt ”oss”, en blond kvinna med ett ”modernt utseende”. Fallet blev emblematiskt genom en process där aktivism visat vägen för media att med en feministisk logik synliggöra kopplingar mellan sinsemellan olika fall av våld i olika delar av landet, bland olika etniska grupper och i olika samhällssegment. Våld mot kvinnor könades; kvinnor mördas för att de är kvinnor.

Den emblematiska status som den

mediala berättelsen om mordet på Fadime Sahindal fick i en svensk kontext, pekade i en helt annan riktning.

I Eva Reimers (2007) analys av artiklar ur *Dagens Nyheter*, *Aftonbladet* och *Uppsala Nya Tidning* under månaden efter mordet, konstaterar hon att media omedelbart definierade det som ett speciellt våld vilket bara utövas av och drabbar invandrare. "Konflikten" mellan Fadime och hennes familj så som den beskrevs i media handlade om att hon ville vara svensk, hennes familj ville att hon skulle förbli kurdisk (ibid). Mordet etablerades som ett fenomen bland "dem" i kontrast till ett "oss", och etablerade en dikotomi mellan å ena sidan ett kvinnoförtryckande och våldsamt "de", å andra sidan ett jämställt och eftersträvanvärt "vi" (jämför Eldén 2003; Lundgren och Lilja 2003; Eduards 2007).

Maria Carbins avhandling om det politiska och mediala samtalet om hedersmord under åren som följde, visar att den förståelse som dominerade media månaden efter mordet fördjupades och blev till en hegemonisk förståelse i svensk politik. Hennes konklusion är att den position som söker förklaringar till hedersvåldet i "det kulturella, specifika som rör patriarkala värderingar hos vissa invandrargrupper" är den som nått "en hegemonisk position i de statliga satsningarna mot hedersrelaterat våld" (Carbin 2010: 160; jämför Eduards 2007).

Konklusion: emblematiska fall som öppnar eller stänger eller både och Ayşe Paşalı-fallet i Turkiet och Fadime Sahindal-fallet i Sverige blev båda emblematiska i sina respektive mediakontexter. De

fick avgörande betydelse för det offentliga samtalet om våld mot kvinnor under åren respektive årtiondet som följde. Genom att de generaliserades och blev angelägna långt utöver den enskilda berättelsen och kopplades till vad som kom att definieras som ett samhällsproblem någon måste ta ansvar för, öppnade båda fallen för att på allvar ställa krav på politikerna. I såväl Turkiet som i Sverige hade det visserligen före dessa fall rests krav på statens/myndigheters ansvarstagande, men båda öppnade för ett sätt att samtala där det inte fanns någon återvändo, ingen möjlighet att undvika att tala och agera. Och i båda fallen var media i hög grad aktiv i att formulera dessa krav. Det var också i stor utsträckning i relation till media och i media som politikernas svar kom: vi tar ansvar, vi ska agera kraftfullt mot våldet.

Men där det emblematiska fallet Ayşe Paşalı i Turkiet öppnade upp för en ny förståelse i linje med Bennett och Lawrence (1995) sätt att definiera nyhetsikoner, stängdes det svenska samtalet. Visserligen skapades ett samband, men inte till fall som kunde definieras som ett "oss", utan till andra fall bland "dem": till hedersmord, försök till hedersmord, grova fall av hedersvåld.

Det emblematiska fallet Fadime Sahindal blev med Jenny Kitzinger (2004) en mediaschablon. Hedersvåld, en för den svenska kontexten/diskussionen nytt begrepp, hade kunnat öppna upp för en reflektion kring olika former av våld och den svenska förståelsen av våld mot kvinnor. Istället fick det representera en "historisk determinism" som rensade ut skiljaktiga förståelser och dolde motsägelser (Kitzinger 2004: 72). Som ett

emblematiskt fall passade såväl media som politiker in fallet i en grundmurad svensk avvikelseförståelse av våld mot kvinnor, där avvikelsen i detta fall blev en kultur konstruerad som motsatt den svenska (jämför Eldén 2003; Mellberg 2004). Berättelsen som bekräftade redan etablerade förståelser om ”de” våldsamma, i kontrast till ”oss” jämställda/våldsbefriade, blev den enda rätta, den hegemoniska.

Också i en turkisk kontext måste dock frågan ställas om huruvida Ayşe Paşalı-fallet faktiskt på allvar och mer grundläggande förändrade det offentliga samtalet. Fallets emblematiska karaktär formades genom en process där feministisk aktivism öppnade för mediaaktörer att själva skapa samband och därmed en könad förståelse av våld mot kvinnor där någon måste ta ansvar. Men när vi ställer frågan om *vilka* kvinnor som staten avkrävdes och uttryckte sig ha ansvar för blir bilden av förändringen annorlunda. I den annonskampanj som jag nämner i artikelns indelning, *8 mars 8 kvinnor*, gör staten själv ett urval. De kändisar vilka sminkas som mördade kvinnor vid ögonblicket för sin död, kan sägas vara statligt definierade emblematiska fall. Med något undantag är detta mord inom familjen, kvinnor som mördas av sina äkta män, och de flesta av dem är också mödrar. Samma mönster gäller de mord på kvinnor som hamnade på tidningarnas förstasidor.

Det tycks alltså inte vara vilka kvinnor som helst som den turkiska staten anser sig ha ett ansvar för att skydda, utan i första hand ärbara kvinnor. Sett från detta perspektiv ligger betydelsen av det emblematiska fallet Ayşe Paşalı istället, eller snarare också, i linje med betydelsen av det emblematiska fallet Fadime Sahindal i Sverige: en mediaschablon som skapar en typ-berättelse om vem som är värd att skyddas. Därmed kan också detta fall sägas både öppna och samtidigt stänga frågan om våld mot kvinnor. I Turkiet är det ärbara kvinnor i familjen som staten anser vara värda att skydda. I Sverige är det berättelser om våldet som är lätt att placera bland ”de Andra” och därför passar den svenska självbilden, som väcker politikerns handlingskraft.

Noter

1. Gendered Violence in the Turkish Media är ett treårigt forskningsprojekt (2010-2013) som finansieras av Riksbankens Jubileumsfond och Kungliga Vitterhetsakademien. Projektet är placerat på Svenska Forskningsinstitutet i Istanbul och leds av Åsa Eldén. The Media and the Women's Movement in Turkey är ett projekt som drivits av den turkiska organisationen KAYA med Berna Ekal, även doktorand vid École des hautes études en sciences sociales (EHESS), Paris, som huvudansvarig. Projektet har under åren 2010-2013 finansierats av Sveriges generalkonsulat i Istanbul. Jag vill rikta ett varmt tack till våra finansörer, och till informanter och konstruktivt kritiska och uppmuntran- de kollegor i Turkiet och Sverige som gjort dessa projekt möjliga. Tack också till TGV:s två anonyma granskare, och särskilt till en av dem, för värdefulla kommentarer. Och så det varmaste tacket till Berna Ekal för ett samarbete som inte kunde varit bättre och roligare, och som kommer att fortsätta länge än.

Referenser

- Alan Held, Deniz (2012) *Use of Images Depicting Violence Against Women in Turkish Popular Press*. Trondheim: Trondheim universitet.
- Alat, Zeynep (2006) "News Coverage of Violence Against Women", *Feminist Media Studies* 6(3): 295-314.
- Arat, Yesim (2004) "Feminist Institutions and Democratic Aspirations: The Case of the Purple Roof Women's Shelter Foundation", *Journal of Economic and Administrative Studies* 8(1-2): 293-309.
- Baytok, Cemre (2012) *Political Vigilance in Court Rooms: Feminist Interventions in the Field of Law*. Istanbul: Bogaziçi University.
- Bennett, W. Lance och Lawrence, Regina (1995) "News Icons and the Mainstreaming of Social Change", *Journal of Communication* 45(3): 20-39.
- bianet.org* 21 januari 2011 "State Responsible for Killing of Ayse Pasali". <http://www.bianet.org/english/english/127312-mp-ersin-state-responsible-for-killing-of-ayse-pasali> [8 september 2014].
- bianet.org* 6 februari 2014 "Parliament Passes Internet Censorship Bill". <http://www.bianet.org/english/freedom-of-expression/153303-parliament-passes-internet-censorship-bill> [8 september 2014].
- bianet.org* (Listor över våld mot kvinnor 2009-2014). <http://bianet.org/bianet/bianet/133354-bianet-siddet-taciz-tecavuz-cetelesi-tutuyor> [8 september 2014].
- Carbin, Maria (2010) *Mellan tystnad och tal. Flickor och hedersvåld i svensk offentlig politik*. Stockholm Studies in Politics 134. Stockholm: Stockholms universitet.
- Cucklanz, Lisa M. och Moorti, Sujata (2009) *Local Violence, Global Media. Feminist Analyses of Gendered Representations*. New York: Peter Lang.
- Eduards, Maud (2002) *Förbjuden handling. Om kvinnors organisering och feministisk teori*. Malmö: Liber.
- Eduards, Maud (2007) *Kroppspolitik: Om Moder Svea och andra kvinnor*. Stockholm: Atlas Akademi.
- Ekal, Berna (2011) "Women's Shelters and Municipalities in Turkey: Between Solidarity and Benevolence", *EchoGéo* 16(2011): 1-13. <http://echogeo.revues.org/12509> [2 september 2014].
- Eckström, Simon (2009) *Hedersmorden och orden*. Göteborg & Stockholm: Makadam.
- Eldén, Åsa (2003) *Heder på liv och död. Våldsamma berättelser om rykten, oskuld och heder*. Uppsala: Uppsala universitet.
- Eldén, Åsa (2010) "Men's Violence and Women's Responsibility. Mother's Stories About Honour Violence", Mazher Idriss, Mohammad och Idriss, Mazher (red) *Honour, Violence, Women and Islam*. London: Routledge.
- Eldén, Åsa (2011) "Rykten och tystnad. Berättelser om sexuellt våld i turkiska och svenska media" (2011) *Dragomanen* 13/2011. Istanbul: Svenska forskningsinstitutet.
- Eldén, Åsa (2012) "Vems förlorade liv? Medias rapportering om dödligt våld mot kvinnor i Turkiet", *Dragomanen* 14/2012. Istanbul: Svenska forskningsinstitutet.
- Eldén, Åsa och Ekal, Berna (2014) *Erkek Siddeti, Görünürlük ve Medya* (Men's Violence, Visibility and the Media). Istanbul: KAYA.
- Eldén, Åsa och Ekal, Berna (kommande) "From Icons to Emblematic Cases: The Media and 'Murders of Women' in Turkey", artikel accepterad för *Middle East Journal of Culture and Communication*.

- Eldén, Åsa och Westerstrand, Jenny (2004) "Hederns försvarare. Den rättsliga hanteringen av ett hedersmord", *Kvinnovetenskaplig tidskrift* 25(3): 35-56.
- Enander, Viveka, Holmberg, Carin och Lindgren, Anne-Li (2013) *Att följa med samtiden. Kvinnojoursrörelse i förändring*. Stockholm: Atlas Akademi.
- FN (1993) *Declaration on the Elimination of Violence Against Women A/RES/48/104*. <http://www.un.org/documents/ga/res/48/a48r104.htm> [7 oktober 2014].
- Finkel, Andrew (2000) "Who Guards the Turkish Press? A Perspective on Press Corruption in Turkey", *Journal of International Affairs* 54(1): 147-166.
- Gencel Bek, Mine och Altun, Abdülrezak (2009) "Media, Women and Domestic Violence in Turkey", Guggisberg, Marika och Weir, David (red) *Understanding Violence: Contexts and Portrayals*. Oxford: Inter-Disciplinary Press.
- Ginsburg, Faye D., Abu-Lughod, Lila och Larkin, Brian (2002) (red) *Media Worlds. Anthropology on a New Terrain*. Berkley & Los Angeles: University of California Press.
- Ghosh, Bishnuprija (2011) *Global Icons: Apertures to the Popular*. Durham & London: Duke University Press.
- habertürk.com* 23 februari 2011 "Her kadının adı Ayşe Pasalı". <http://www.haberturk.com/yasam/haber/604232-her-kadinin-adi-ayse-pasali> [8 september 2014].
- Hall, Stuart, (1981/1973) "Encoding and Decoding in the Television Discourse", Hall, Stuart Hobson, Dorothy, Lowe, Andrew och Willis, Paul (red) *Culture, Media, Languages: Working Papers in Cultural Studies*. London: Hutchinson.
- iha.com.tr* 9 februari 2012 "Bir Ayşe Pasalı olayı da Ümraniye yasandı". <http://www.iha.com.tr/bir-ayse-pasali-olayi-da-umraniye-de-yasandi-asayis-159308> [8 september 2014].
- Invandrarverket (2000) *Låt oss tala om flickor*. Norrköping: Integrationsverkets rapportserie 2000: 6.
- Kadin Cinayetlerine Karsi İsyandayiz* (ung. Vi revolterar mot mord på kvinnor). <http://www.kadincinayetlerineisyandayiz.blogspot.com/> [8 september 2014].
- Karakus, İlkim (2012) *Romanticizing Hetero/Sexual Power Hierarchy: Jealousy Discourse in the Media Narratives of Male Violence Against Women*. Final paper, SOC 462. Istanbul: Bogaziçi University.
- Kitzinger, Jenny (2004) *Framing Abuse. Media Influence and Public Understanding of Sexual Violence Against Children*. London & Ann Arbor: Pluto Press.
- Larsson, Stieg och Englund, Cecilia (2004) *Debatten om hedersmord. Feminism eller rasism*. Stockholm: Svartvitets Förlag.
- Lundgren, Eva (2005) "Könet våld - nya våldsbilder, krockande förståelser och utmaningar i praktiken", *Socialmedicinsk tidskrift* 86(2): 483-489.
- Lundgren, Eva (2012) *Våldets normaliseringsprocess*. Stockholm: ROKS.
- Lundgren, Eva, Heimer, Gun, Westerstrand, Jenny och Kalliokoski, Anne-Marie (2001) *Slagen Dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige - en omfattningsundersökning*. Umeå och Uppsala: Brottsoffermyndigheten och Uppsala universitet.
- Lundgren, Eva och Lilja, Linnea (2003) "Ett övergrepp av 'dom' mot 'oss'", *Dagens Arena* 2: 58-59.
- Lundgren, Eva och Westerstrand, Jenny (2005) "Behövs en sammanhållen våldsförståelse?" *Socialmedicinsk tidskrift* 82(6): 503-513.
- Medyatava* 2014 (turkiska tidningars upplagesiffror). <http://www.medyatava.com/tiraj> [8 september 2014].
- Mellberg, Nea (2004) *Mäns våld mot kvinnor. Synliga mödrar och osynliga barn*. Upp-

sala: Uppsala universitet.

Ordfront Magasin nr 11/2001 "Sveket mot flickorna", (Kristina Hultmans intervju med Mona Sahlin).

Radikal 8 mars 2013 "Siddete karsi türk modeli". http://www.radikal.com.tr/turkiye/siddete_karsi_turk_modeli-1124243 [8 september 2014].

Reimers, Eva (2007) "Representations of an Honour Killing", *Feminist Media Studies* 7(3): 239-255.

Reportrar utan gränser (2014) *World Press Freedom Index*. www.reportrarutangranser.se/sites/default/files/rapporter/wpfi2014.pdf [8 september 2014].

Sabah 22 november 2011 "Artik kadinin korumasi var". Årsbok 2010.

sabah.com.tr 28 mars 2012 "Ayse Pasaliolmak istemiyorum". <http://www.sabah.com.tr/Yasam/2012/03/28/ayse-pasali-olmak-istemiyorum> [8 september 2014].

Sahlin, Mona och Winberg, Margareta (2000) "Kulturen ingen ursäkt", *Dagens nyheter* 8 december 2000.

Saktanber, Ayse (1995) "Women in the Media in Turkey: The Free, Available Woman or the Good Wife and Selfless Mother?", Tekeli, Sirin (red) *Women in Modern Turkish Societies: A Reader*. London & New Jersey: Zed Books.

Sirman, Nükhet (1989) "Feminism in Turkey: A Short History", *New Perspectives on Turkey* 3(1): 1-34.

Sirman, Nükhet (2009) "Honour or the Murder of Women: How to Conceptualize Crimes Against Women Globally", Eldén, Åsa (red) *Sharing Experiences of Similarities and Differences. Arab-Swedish Meetings about Honour Related Violence Against Women*. Alexandria: Svenska institutet.

Sosyalist Feminist Kolektif (2013) Bakgrund till och beskrivning av kampanjen *Kadin Cinayetlerine Karsi Isyandayiz* 1 november 2013. <http://sosyalistfeministkolektif.org/feminizm/tarihimizden/kampanyalara/732-kad-n-cinayetlerine-isyanday-z-kampanyas.html> [8 september 2014].

SOU (2004) *Slag i luften. En utredning om myndigheter, mansvåld och makt*. Betänkande av Utredningen om kvinnofridsuppdragen. SOU 2004:121. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Taraf 22 november 2011 "Devlet bana sahip çiksin ölmek istemiyorum".

Tekeli, Sirin (1995) "1980'ler Türkiyesi'nde Kadınlar", Tekeli, Sirin (red) *1980'ler Türkiyesi'nde Kadın Bakis Açısından Kadınlar*. Istanbul: iletisim.

van Zoonen, Liesbet (1999) *Feminist Media Studies*. London: Sage.

Wendt, Maria (2012) *Politik som spektakel. Almedalen, mediemakten och den svenska demokratin*. Stockholm: Atlas Akademi.

Wendt Höjer, Maria (2002) *Rädslans politik. Våld och sexualitet i den svenska demokratin*. Stockholm: Liber.

Women for Women's Human Rights - New Ways (2005) *Turkish Civil and Penal Code Reforms from a Gendered Perspective: The Success of Two Nation-Wide Campaigns*. Istanbul: Women for Women's Human Rights.

Özcan, Ayse Esra (2009) *Visualisation of Gender in the Turkish Press. A Comparative Analysis of Six Turkish Newspapers*. Bremen: Jacobs University.

Özyürek, Esra (2006) *Nostalgia for the Modern. State Secularism and Everyday Politics in Turkey*. Durham: Duke University Press.

Dagstidningar som samlats in under fem olika tvåveckorsperioder 2011-2012: *Aksam*,

Bir Gün, Cumhuriyet, Günlük/Gündem, Habertürk, Hürriyet, Milliyet, Posta, Sabah, Radikal, Taraf, Yeni Safak, och Zaman.

Intervjuer som refereras direkt i artikeln

Intervju med journalist 16 april 2011

Intervju med kolumnist 2 maj 2011

Intervju med aktivist 7 november 2010

Intervju med aktivist/journalist 8 november 2010

Nyckelord

Emblematiska fall, feminister, interaktion, media, mord på kvinnor, politiker, Sverige, Turkiet

Åsa Eldén

Svenska forskningsinstitutet

Istiklal cad. 247, Beyoglu

Istanbul

E-post: asae@sri.org.tr